Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

6. november 2018 *

Apellatsioonkaebus – Riigiabi – Otsus, milles siseturuga kokkusobimatu riigiabi tagasinõudmine tunnistatakse võimatuks – Otsus, milles tuvastatakse riigiabi puudumine – Riigiabi saajate konkurentide esitatud tühistamishagi – Vastuvõetavus – Halduse üldakt, mis ei vaja rakendusmeetmeid – Otsene puutumus – Mõiste „täielik võimatus“ tagasi nõuda siseturuga kokkusobimatu riigiabi – Mõiste „riigiabi“ – Mõisted „ettevõtja“ ja „majandustegevus“

Liidetud kohtuasjades C-622/16 P–C-624/16 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 25. novembril 2016 esitatud kolm apellatsioonkaebust,

Scuola Elementare Maria Montessori Srl, asukoht Rooma (Itaalia), esindajad: *avvocato* E. Gambaro ja *avvocato* F. Mazzocchi,

apellant,

teised menetlusosalised:

Euroopa Komisjon, esindajad: D. Grespan, P. Stancanelli ja F. Tomat,

kostja esimeses kohtuastmes,

Itaalia Vabariik, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocato dello Stato* G. De Bellis ja *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,

menetlusse astuja esimeses kohtuastmes (C-622/16 P),

Euroopa Komisjon, esindajad: P. Stancanelli, D. Grespan ja F. Tomat,

apellant,

teised menetlusosalised:

Scuola Elementare Maria Montessori Srl, asukoht Rooma, esindajad: *avvocato* E. Gambaro ja *avvocato* F. Mazzocchi,

hageja esimeses kohtuastmes,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

Itaalia Vabariik, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocato dello Stato* G. De Bellis ja *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,

menetlusse astuja esimeses kohtuastmes (C-623/16 P),

ja

Euroopa Komisjon, esindajad: P. Stancanelli, D. Grespan ja F. Tomat,

apellant,

teised menetlusosalised:

Pietro Ferracci, elukoht San Cesareo (Itaalia),

hageja esimeses kohtuastmes,

Itaalia Vabariik, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocato dello Stato* G. De Bellis ja *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,

menetlusse astuja esimeses kohtuastmes (C-624/16 P),

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, T. von Danwitz (ettekandja) ja C. Toader, kohtunikud D. Šváby, M. Berger, C. G. Fernlund ja C. Vajda,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: ametnik V. Giacobbo-Peyronnel,

arvestades kirjalikku menetlust ja 6. veebruari 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 11. aprilli 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Oma apellatsioonkaebustega kohtuasjades C-622/16 P ja C-623/16 P paluvad Scuola Elementare Maria Montessori Srl ja Euroopa Komisjon tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 15. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484), millega Üldkohus jättis põhjendamatuse tõttu rahuldamata Scuola Elementare Maria Montessori hagi, millega paluti tühistada komisjoni 19. detsembri 2012. aasta otsus 2013/284/EL riigiabi SA.20829 (C 26/2010, ex NN 43/2010 (ex CP 71/2006)) kohta seoses Itaalia rakendatud abikavaga, mis käsitleb mitteäriliste üksuste poolt eriotstarbel kasutatava kinnisvara vabastamist munitsipaalsest kinnisvaramaksust (ELT 2013, L 166, lk 24; edaspidi „vaidlusalune otsus“).

2 Oma apellatsioonkaebusega kohtuasjas C-624/16 P palub komisjon tühistada Üldkohtu 15. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Ferracci *vs.* komisjon (T-219/13, EU:T:2016:485), millega Üldkohus jättis põhjendamatuse tõttu rahuldamata Pietro Ferracci hagiavalduse, millega paluti vaidlusalune otsus tühistada.

Õiguslik raamistik

3 Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL] artikli [108] kohaldamiseks (EÜT 1999, L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), artikli 1 punktis d on mõiste „abikava“ määratletud kui „mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse ilma edasiste rakendusmeetmeteta anda individuaalset abi õigusaktis üldiselt ja abstraktselt määratletud ettevõtjatele, ja mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse anda eriprojektiga sidumata abi ühele või mitmele ettevõtjale määramata ajaks ja/või määramata ulatuses“.

4 Selle määruse artikli 14 lõikes 1 on sätestatud:

„Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada (edaspidi „tagastamisotsus“). Komisjon ei nõua abi tagastamist, kui see on vastuolus ühenduse õiguse üldpõhimõttega.“

Vaidluste taust

5 Kohtuvaidluste aluseks olevad asjaolud, nagu need ilmnevad Üldkohtu 15. septembri 2016. aasta otsuse Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) ja 15. septembri 2016. aasta otsuse Ferracci *vs.* komisjon (T-219/13, EU:T:2016:485) (edaspidi koos „vaidlustatud kohtuotsused“) punktidest 1–20, võib käesoleva menetluse vajadusest lähtuvalt kokku võtta järgmiselt.

6 P. Ferraccile kuulub *Bed & Breakfast* külaliskorter, mis koosneb kahest toast. Scuola Elementare Maria Montessori on eraharidusasutus. Aastatel 2006 ja 2007 esitasid nad komisjonile kaebused, väites, et esiteks Imposta comunale sugli immobili (munitsipaalne kinnisvaramaks, edaspidi „ICI“) puudutava riikliku süsteemi kohaldamisala muudatus, mille Itaalia Vabariik otsustas teha, ja teiseks ühtse tulumaksuseaduse (Testo unico delle imposte sui redditi, edaspidi „TUIR“) artikli 149 lõige 4 kujutavad endast siseturuga kokkusobimatut riigiabi.

7 ICI kohaldamisala muutmise eesmärk oli sisuliselt ette näha, et kõnealusest maksust vabastamist, mida oli alates 1992. aastast õigus taotleda mittetulunduslikul üksusel, kes tema omandisse kuuluval kinnisasjal tegutses eranditult sotsiaalabi, sotsiaalkindlustuse, tervishoiu, hariduse, majutuse, kultuuri, vaba aja veetmise, spordi, religiooni ja kultuuri valdkonnas, tuleb mõista nii, et see maksuvabastus kehtib nimetatud tegevustele ka „sõltumata nende võimalikust tulunduslikust laadist“. TUIRi artikli 149 lõikes 4 oli sisuliselt sätestatud, et eraõiguslikust juriidilisest isikust vaimuliku ühenduse ja amatöörspordiklubi suhtes ei kohaldata erinevalt kõigist muudest üksustest kriteeriume, mis olid selles sättes ette nähtud, et teha kindlaks, kas üksus ei ole enam mittetulunduslik.

8 Komisjon otsustas 12. oktoobril 2010 alustada ELTL artikli 108 lõike 2 tähenduses ametlikku uurimismenetlust esiteks ICI-vabastuse ja teiseks TUIRi artikli 149 lõike 4 suhtes.

9 Itaalia ametivõimud teatasid 15. veebruaril 2012 komisjonile oma kavatsusest võtta vastu munitsipaalset kinnisvaramaksu puudutav uus õigusakt ning andsid teada, et ICI-vabastus asendatakse alates 1. jaanuarist 2012 maksuvabastusega, mis on ette nähtud Imposta municipale unicat (ühtne munitsipaalmaks, edaspidi „IMU“) puudutavas uues süsteemis. See õigusakt võeti vastu 19. novembril 2012.

10 Komisjon tegi 19. detsembril 2012 vaidlusaluse otsuse, milles ta tuvastas kõigepealt, et maksuvabastus, mis on ICI süsteemis antud mittetulunduslikele üksustele, kes nende omandisse kuuluval kinnisasjal tegelevad spetsiifilise tegevusega, kujutab endast siseturuga kokkusobimatut riigiabi, mida Itaalia Vabariik ELTL artikli 108 lõiget 3 rikkudes rakendas õigusvastaselt. Komisjon leidis seejärel, et käesoleva juhtumi eripära arvestades on Itaalia Vabariigil täiesti võimatu ebaseaduslik abi tagasi nõuda,

mistõttu komisjon vaidlusaluses otsuses abi tagasinõudmise korraldust ei andnud. Lõpuks tõdes komisjon, et ei TUIRi artikli 149 lõige 4 ega uues IMU süsteemis ette nähtud maksuvabastus ei ole riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Hagid Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsused

11 Üldkohtu kantseleisse 16. aprillil 2013 P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori esitatud hagiavaldustes palutakse vaidlusalune otsus tühistada osas, milles komisjon tuvastas, et Itaalia ametivõimudel on võimatu tagasi nõuda abi, mis on tunnistatud õigusvastaseks ja siseturuga kokkusobimatuks (edaspidi „vaidlusaluse otsuse esimene osa“), et TUIRi artikli 149 lõige 4 ei ole riigiabi (edaspidi „vaidlusaluse otsuse teine osa“) ning et sama kehtib ka uue IMU süsteemi kohta (edaspidi „vaidlusaluse otsuse kolmas osa“).

12 Komisjon esitas 17. juulil 2013 Üldkohtu kantseleile vastuvõetamatuse vastuväited, mille Üldkohus 29. oktoobri 2014. aasta määrustega liitis sisuliste küsimustega.

13 Vaidlustatud kohtuotsustes tunnistas Üldkohus mõlemad hagiavaldused ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda lauseosa alusel vastuvõetavaks, leides, et vaidlusalune otsus on halduse üldakt, mis puudutab P. Ferraccit ja Scuola Elementare Maria Montessorit otseselt ning mis ei vaja nende suhtes rakendusmeetmeid. [ELTL artikli 263 kontekstis kasutatakse eesti keeles teiste keeleversioonide põhjal läbivalt sõna „sisaldama“ asemel sõna „vajama“.] Sisulistes küsimustes jättis Üldkohus mõlemad hagiavaldused rahuldamata.

Menetlus Euroopa Kohtus ja apellatsioonimenetluste poolte nõuded

14 Scuola Elementare Maria Montessori palub oma apellatsioonkaebusega kohtuasjas C-622/16 P Euroopa Kohtul:

– tühistada Üldkohtu 15. septembri 2016. aasta otsus Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) ning sellest tulenevalt tühistada vaidlusalune otsus osas, milles komisjon otsustas mitte anda korraldust tagasi nõuda abi, mis on antud ICI-vabastuse teel, ja leidis, et IMU-vabastust puudutavad meetmed ei kuulu ELTL artikli 107 lõike 1 kohaldamisalasse;

– igal juhul tühistada selle kohtuotsuse need osad, mida puudutavad käesoleva apellatsioonkaebuse väited, mille Euroopa Kohus leiab olevat põhjendatud ja millega ta nõustub, ning

– mõista mõlema kohtuastmega seotud kohtukulud välja komisjonilt.

15 Komisjon, keda toetab Itaalia Vabariik, palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata, ja

– mõista apellandilt välja nii käesoleva menetluse kui ka esimese kohtuastme menetluse kulud.

16 Komisjon, keda toetab Itaalia Vabariik, palub oma apellatsioonkaebuses kohtuasjades C-623/16 P ja C-624/16 P Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsused osas, milles Üldkohus tunnistas ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda lauseosa alusel hagiavaldused esimeses kohtuastmes vastuvõetavaks;

– tunnistada esimese kohtuastme hagiavaldused ELTL artikli 263 neljanda lõigu teise ja kolmanda lauseosa alusel vastuvõetamatuks ning seega jätta need täies ulatuses läbi vaatamata, ja

– mõista P. Ferraccilt ja Scuola Elementare Maria Montessorilt välja kohtukulud, mis komisjonil tekkisid nii Üldkohtu menetluses kui ka käesolevas menetluses.

17 Scuola Elementare Maria Montessori palub Euroopa Kohtul:

– jätta rahuldamata komisjoni apellatsioonkaebus kohtuasjas C-623/16 P ning jätta jõusse 15. septembri 2016. aasta kohtuotsus Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) osas, millega Üldkohus tunnistas vastuvõetavaks hagiavalduse, mille Scuola Elementare Maria Montessori esitas vaidlusaluse otsuse peale, ja

– mõista komisjonilt välja käesoleva kohtuasjaga seotud kulud.

18 Euroopa Kohtu presidendi 11. aprilli 2017. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-622/16 P–C-624/16 P suulise menetluse ja kohtuotsuse huvides.

Komisjoni apellatsioonkaebused kohtuasjades C-623/16 P ja C-624/16 P

19 Oma apellatsioonkaebuste põhjendamiseks kohtuasjades C-623/16 P ja C-624/16 P esitab komisjon, keda toetab Itaalia Vabariik, ühe väite, mis koosneb kolmest osast ning milles ta leiab, et Üldkohus on valesti tõlgendanud ja kohaldanud kõiki kolme ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmandas lauseosas asuvat kumulatiivset tingimust.

Esimene väiteosa

Poolte argumendid

20 Komisjon kinnitab, et vaidlusaluse otsuse kvalifitseerimisel halduse üldaktiks on rikutud õigusnorme. Esiteks leidis Üldkohus ekslikult, et iga üldkohaldatav akt, mis ei ole seadusandlik akt, on tingimata halduse üldakt. Teiseks jõudis Üldkohus ekslikule järeldusele, et vaidlusalune otsus on üldakt, selle põhjal, et selle otsuse esemeks olevad riigisisesed meetmed on üldkohaldatavad. Kolmandaks, kuna vaidlusaluse otsuse esimene osa puudutab kitsast isikute ringi, ei oleks Üldkohus mingil juhul saanud jõuda järeldusele, et vaidlusaluse otsuse kõik kolm osa on üldkohaldatavad.

21 Scuola Elementare Maria Montessori vaidleb nendele argumentidele vastu.

Euroopa Kohtu hinnang

22 Esiteks tuleb tõdeda, et Lissaboni lepinguga lisati ELTL artikli 263 neljandasse lõiku kolmas lauseosa, mis muutis füüsiliste ja juriidiliste isikute esitatud tühistamishagide vastuvõetavuse tingimused leebemaks. Nimelt, ilma et kõnealune lauseosa seaks füüsiliste ja juriidiliste isikute esitatud tühistamishagide vastuvõetavuse tingimuseks isikliku puutumuse, annab see õiguse kasutada sellist õiguskaitsevahendit „halduse üldaktide“ suhtes, mis ei vaja rakendusmeetmeid ja mis puudutavad hagejat otseselt (vt selle kohta 3. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus Inuit Tapiriit Kanatami jt *vs.* parlament ja nõukogu, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punkt 57).

23 Mis puudutab mõistet „halduse üldaktid“, siis on Euroopa Kohus juba otsustanud, et sellel on piiratum ulatus kui ELTL artikli 263 neljanda lõigu esimeses ja teises lauseosas kasutatud mõistel „aktid“ ning see hõlmab üldkohaldatavaid akte, välja arvatud seadusandlikud aktid (vt selle kohta 3. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus Inuit Tapiriit Kanatami jt *vs.* parlament ja nõukogu, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punktid 58–61).

24 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 26 tõdes, ei saa siinkohal nõustuda komisjoni tõlgendusega, mille kohaselt esineb muid kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad – nagu vaidlusalune otsus –, mis ei kuulu ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda lauseosa tähenduses mõiste „halduse üldakt“ alla. Niisuguse tõlgenduse aluseks ei saa nimelt kuidagi olla kõnealuse sätte sõnastus, kujunemislugu ega eesmärk.

25 Mis kõigepealt puudutab selle sätte sõnastust, siis viidatakse selles üldiselt „halduse üldaktidele“ ning see ei sisalda märget, et kõnealune viide puudutab vaid nende aktide teatud liike või alakategooriaid.

26 Edasi selgub sama sätte kujunemisloo osas Euroopa põhiseaduse lepingu eelnõu artikli III-365 lõike 4 – mille sisu on identses sõnastuses esitatud ELTL artikli 263 neljandas lõigus – ettevalmistavatest materjalidest, et kõnealusesse sättesse kolmanda lauseosa lisamise eesmärk oli laiendada füüsiliste ja juriidiliste isikute tühistamishagide vastuvõetavuse tingimusi ning et seadusandlikud aktid on ainsad üldkohaldatavad aktid, mille puhul tuleb säilitada kitsas lähenemine (vt eelkõige Euroopa Konvendi sekretariaat, Euroopa Kohtu töökorralduse töögrupi 25. märtsi 2003. aasta lõpparuanne (CONV 636/03, punkt 22), ja konvendi presiidiumi 12. mai 2003. aasta saatemärkus (CONV 734/03, lk 20)).

27 Lõpuks on ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda lauseosa eesmärk – nagu selgub käesoleva kohtuotsuse punktidest 22, 23 ja 26 – muuta leebemaks selliste tühistamishagide vastuvõetavuse tingimusi, mida füüsilised ja juriidilised isikud esitavad mis tahes üldkohaldatavate, välja arvatud seadusandlike aktide peale. Esile toodud eesmärgiga läheks vastuollu see, kui nimetatud sätte kohaldamisalast jäetaks välja teatud liiki või alakategooriasse kuuluvad üldkohaldatavad aktid, mis ei ole seadusandlikud aktid.

28 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et mõiste „halduse üldakt“ ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda lauseosa tähenduses hõlmab kõiki üldkohaldatavaid akte, mis ei ole seadusandlikud aktid. Kuna vaidlusalune otsus ei ole seadusandlik akt, siis ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui ta – kontrollides, kas selle otsuse kolmel osal on halduse üldakti tunnused – piirdus hindamisega, kas need osad on üldkohaldatavad.

29 Sellega seoses tuleb teiseks esile tuua, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on akt üldkohaldatav, kui see on kohaldatav objektiivselt kindlaksmääratud olukordade suhtes ja sellega kaasnevad õiguslikud tagajärjed üldiselt ja abstraktselt määratletud isikukategooriatele (11. juuli 1968. aasta kohtuotsus Zuckerfabrik Watenstedt *vs.* nõukogu, 6/68, EU:C:1968:43, punkt 605; 15. jaanuari 2002. aasta kohtuotsus Libéros *vs.* komisjon, C-171/00 P, EU:C:2002:17, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 17. märtsi 2011. aasta kohtuotsus AJD Tuna, C-221/09, EU:C:2011:153, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Määruse nr 659/1999 artikli 1 punktis d on mõiste „abikava“ määratletud kui „mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse ilma edasiste rakendusmeetmeteta anda individuaalset abi õigusaktis üldiselt ja abstraktselt määratletud ettevõtjatele, ja mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse anda eriprojektiga sidumata abi ühele või mitmele ettevõtjale määramata ajaks ja/või määramata ulatuses“.

31 ELTL artikli 263 neljanda lõigu teise lauseosa kohta on Euroopa Kohus riigiabi valdkonnas korduvalt otsustanud, et komisjoni otsused, mille ese on riigisisese süsteemi lubamine või keelamine, on üldkohaldatavad. Üldkohaldatavus on tingitud asjaolust, et sellised otsused kuuluvad kohaldamisele objektiivselt kindlaksmääratud olukordade suhtes ja nendega kaasnevad üldiselt ja abstraktselt

määratletud isikute kategooriale õiguslikud tagajärjed (vt selle kohta 22. detsembri 2008. aasta kohtuotsus British Aggregates *vs.* komisjon, C-487/06 P, EU:C:2008:757, punkt 31; 17. septembri 2009. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Koninklijke FrieslandCampina, C-519/07 P, EU:C:2009:556, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 28. juuni 2018. aasta kohtuotsus Lowell Financial Services *vs.* komisjon, C-219/16 P, ei avaldata, EU:C:2018:508, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 Nagu kohtujurist märkis oma ettepaneku punktides 48 ja 49, on viidatud kohtupraktika ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmandale lauseosale üle kantav. Küsimus, kas akt on üldkohaldatav või mitte, puudutab nimelt akti objektiivset omadust, mis ei saa ELTL artikli 263 neljanda lõigu erinevatest lauseosadest sõltuvalt varieeruda. Lisaks läheks tõlgendus, mille kohaselt võib akt ühtaegu olla üldkohaldatav ELTL artikli 263 neljanda lõigu teise lauseosa alusel ja seda mitte olla ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda lauseosa alusel, vastuollu eesmärgiga, millega põhjendati viimati nimetatud sätte lisamist ja milleks on lihtsustada füüsiliste või juriidiliste isikute esitatud tühistamishagide vastuvõetavuse tingimusi.

33 Seega ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui ta jõudis järeldusele, et vaidlusaluse otsuse teine ja kolmas osa on üldkohaldatavad.

34 Kolmandaks, mis puudutab vaidlusaluse otsuse esimest osa, siis on tõsi, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt puudutab tagasinõudmise korraldus isiklikult asjaomase kava alusel abi saanud isikuid, kuna vastava korralduse tegemise hetkest ähvardab neid oht, et saadud soodustused nõutakse tagasi, ning seega kuuluvad abisaajad piiratud ringi (vt selle kohta 19. oktoobri 2000. aasta kohtuotsus Itaalia ja Sardegna Lines *vs.* komisjon, C-15/98 ja C-105/99, EU:C:2000:570, punktid 33–35; 29. aprilli 2004. aasta kohtuotsus Itaalia *vs.* komisjon, C-298/00 P, EU:C:2004:240, punkt 39, ning 9. juuni 2011. aasta kohtuotsus Comitato „Venezia vuole vivere“ jt *vs.* komisjon, C-71/09 P, C-73/09 P ja C-76/09 P, EU:C:2011:368, punkt 56).

35 Erinevalt komisjoni väidetust ei saa viidatud kohtupraktikast siiski järeldada, et vaidlusaluse otsuse esimene osa ei ole üldkohaldatav ja seega ei ole see halduse üldakt.

36 Viidatud kohtupraktikast selgub nimelt, et asjaolu, et see osa puudutab individuaalselt kõnealuse kava alusel abi saanud isikute piiratud ringi, ei välista, et nimetatud osa loetakse üldkohaldatavaks, kui see on kohaldatav objektiivselt kindlaksmääratud olukordade suhtes ning sellega kaasnevad üldiselt ja abstraktselt määratletud isikute kategooriatele õiguslikud tagajärjed.

37 Käesolevas asjas ongi see nii.

38 Nimelt, kuna komisjon leidis vaidlusaluse otsuse esimeses osas, et vaatamata abi õigusvastasusele ja siseturuga kokkusobimatusele puudus vajadus anda korraldus tagasi nõuda abi, mis on antud ICI vabastuse teel, siis säilitab see otsus üldise ja abstraktse meetme konkurentsivastase mõju, mis selle maksuvabastuse näol avaldub määratlemata hulgale selle meetme alusel abi saanute konkurentidele. Järelikult on see otsus kohaldatav objektiivselt määratletud olukordade suhtes ning sellega kaasnevad üldiselt ja abstraktselt määratletud isikute kategooriatele õiguslikud tagajärjed.

39 Seega tõdes Üldkohus õigesti, et vaidlusaluse otsuse esimene osa on üldkohaldatav. Järelikult tuleb komisjoni apellatsioonkaebuste ainsa väite esimene osa tagasi lükata.

Teine väiteosa

Poolte argumendid

40 Komisjon väidab, et Üldkohus rikkus õigusnormi, tuletades P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori otsese puutumuse pelgast asjaolust, et viimased võisid potentsiaalselt olla kõnealustest riigisisestest meetmetest abi saajatega konkurentsisuhtes. Üldkohtu lähenemine ei ole kooskõlas Euroopa Kohtu käsitlusega 28. aprilli 2015. aasta kohtuotsuses T & L Sugars ja Sidul Açúcares *vs.* komisjon (C-456/13 P, EU:C:2015:284) ja 17. septembri 2015. aasta kohtuotsuses Confederazione Cooperative Italiane jt *vs.* Anicav jt (C-455/13 P, C-457/13 P ja C-460/13 P, ei avaldata, EU:C:2015:616). Oma otsese puutumuse väljaselgitamiseks peab hageja tõendama, et vaidlustatava aktiga kaasnevad tema olukorra suhtes piisavalt konkreetsed tagajärjed.

41 Scuola Elementare Maria Montessori vaidleb nendele argumentidele vastu.

Euroopa Kohtu hinnang

42 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et ELTL artikli 263 neljandas lõigus ette nähtud tingimus, et hagi esemeks olev otsus peab füüsilist või juriidilist isikut otseselt puudutama, nõuab kahe kumulatiivse tingimuse täidetust, nimelt esiteks, et vaidlustatud meede avaldaks otsest mõju isiku õiguslikule olukorrale, ja teiseks, et see ei jätaks meedet rakendama kohustatud adressaadile mingit kaalutlusõigust – akti rakendamine on puhtalt automaatne ja tuleneb vaid liidu õigusnormidest, ilma et kohaldataks muid vahenorme (5. mai 1998. aasta kohtuotsus Glencore Grain *vs.* komisjon, C-404/96 P, EU:C:1998:196, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika; 13. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Deutsche Post ja Saksamaa *vs.* komisjon, C-463/10 P ja C-475/10 P, EU:C:2011:656, punkt 66, ning 19. juuli 2017. aasta kohtumäärus Lysoform Dr. Hans Rosemann ja Ecolab Deutschland *vs.* ECHA, C-666/16 P, ei avaldata, EU:C:2017:569, punkt 42).

43 Konkreetselt riigiabi reguleerivate õigusnormide osas tuleb rõhutada, et nende eesmärk on kaitsta konkurentsi (vt selle kohta 15. juuni 2006. aasta kohtuotsus Air Liquide Industries Belgium, C-393/04 ja C-41/05, EU:C:2006:403, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus Essent Netwerk Noord jt, C-206/06, EU:C:2008:413, punkt 60). Nii on selles valdkonnas asjaolu pinnalt, et komisjoni otsusega ei muudeta nende riigisiseste meetmete mõju, mille puhul hageja kõnealusele institutsioonile esitatud kaebuses väidab, et meetmed ei ole kõnealuse eesmärgiga kokkusobivad ning panevad ta ebasoodsasse konkurentsiolukorda, võimalik järeldada, et vastav otsus puudutab otseselt tema õiguslikku olukorda, eelkõige tema õigust – nagu see tuleneb EL toimimise lepingu sätetest riigiabi valdkonnas – mitte saada kõnealuste riigisiseste meetmetega moonutatud konkurentsi tõttu kahju (vt selle kohta 28. jaanuari 1986. aasta kohtuotsus Cofaz jt *vs.* komisjon, 169/84, EU:C:1986:42, punkt 30).

44 Käesoleval juhul tõdes Üldkohus käesoleva kohtuotsuse punktis 42 viidatud kahest kriteeriumist esimese puhul 15. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) punktis 42 ja 15. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Ferracci *vs.* komisjon (T-219/13, EU:T:2016:485) punktis 45 sisuliselt, et nimetatud kriteerium on täidetud, kuna vastavalt P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori pakutavad teenused on sarnased nendega, mida pakuvad vaidlusaluses otsuses analüüsitud riigisiseste meetmete alusel abi saajad, ning järelikult esimesed „võivad konkureerida“ teisena nimetatutega.

45 Nagu komisjon õigesti leiab, on selles põhjenduses rikutud õigusnormi.

46 Nimelt, kuigi vastuvõetavuse hindamisel ei ole liidu kohtu ülesanne teha lõplik otsus hageja ja nende riigisiseste meetmete alusel abi saajate vaheliste konkurentsisuhete kohta, millele antakse hinnang komisjoni riigiabiotsuses, nagu on vaidlusalune otsus (vt selle kohta 28. jaanuari 1986. aasta kohtuotsus

Cofaz jt *vs*. komisjon, 169/84, EU:C:1986:42, punkt 28, ning 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Binca Seafoods *vs*. komisjon, C-268/16 P, EU:C:2017:1001, punkt 59), ei saa sellise hageja otsest puutumust siiski järeldada pelgalt konkurentsisuhte võimalikkusest, nagu see tuvastati vaidlustatud kohtuotsustes.

47 Kuna otsese puutumuse tingimuse kohaselt on nõutav, et vaidlustatav akt avaldaks otsest mõju hageja õiguslikule olukorrale, tuleb liidu kohtul kontrollida, kas hageja on esitanud asjakohaselt põhjused, miks komisjoni otsus võib seada ta ebasoodsasse konkurentsiolukorda ja seega mõjutada tema õiguslikku olukorda.

48 Siiski tuleb meenutada, et kui Üldkohtu otsuse põhjendustest ilmneb liidu õiguse rikkumine, kuid otsuse resolutsioon on muude õiguslike asjaoludega põhjendatud, siis ei saa selline rikkumine kaasa tuua otsuse tühistamist ja selle põhjendused tuleb asendada (26. juuli 2017. aasta kohtuotsus nõukogu *vs*. LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

49 Käesoleval juhul on see nii.

50 Nõnda selgub Üldkohtus P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori esitatud hagiavaldustest, et nad väitsid koos väidet kinnitavate tõenditega, ilma et komisjon oleks neile selles küsimuses vastu vaielnud, et nende vastavad tegevuskohad asusid selliste vaimulike või religioossete üksuste vahetus läheduses, kelle tegevus oli nende omaga sarnane ning kes tegutsesid seega samal teenusteturul ja samal geograafilisel turul. Kuna sellised üksused olid *a priori* abikõlblikud selliste riigisiseste meetmete seisukohast, mille kohta on vaidlusaluses otsuses antud hinnang, siis tuleb jõuda järeldusele, et P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori on asjakohaselt põhjendanud, et vaidlusaluse otsusega võidakse nad seada ebasoodsasse konkurentsiolukorda ning et järelikult mõjutab see otsus otseselt nende õiguslikku olukorda, eelkõige nende õigust mitte saada sel turul kahju kõnealuste meetmetega moonutatud konkurentsist.

51 Vastupidi komisjoni väidetule ei sea seda järeldust kahtluse alla 28. aprilli 2015. aasta kohtuotsus T & L Sugars ja Sidul Açúcares *vs*. komisjon (C-456/13 P, EU:C:2015:284) ega 17. septembri 2015. aasta kohtuotsus Confederazione Cooperative Italiane jt *vs*. Anicav jt (C-455/13 P, C-457/13 P ja C-460/13 P, ei avaldata, EU:C:2015:616). Kuigi Euroopa Kohus tõdes nendes otsustes, et pelk asjaolu, et ühise põllumajanduspoliitika raames vastu võetud sätted seavad hageja ebasoodsasse konkurentsiolukorda, ei võimalda iseenesest järeldada, et need sätted mõjutavad kõnealust hagejat tema õiguslikus olukorras, ei ole see kohtupraktika üle kantav hagiavaldustele, mille on esitanud riigiabi saanute konkurendid.

52 Eelmises punktis viidatud kohtuasjad ei puuduta nimelt riigiabi reguleerivaid õigusnorme, mille eesmärk on just säilitada konkurents, nagu on tõdetud käesoleva kohtuotsuse punktis 43.

53 Järelikult vastavad P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori hagiavaldused esimesele kahest kriteeriumist, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 42.

54 Neist teise kriteeriumi kohta tõdes Üldkohus 15. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Scuola Elementare Maria Montessori *vs*. komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) punktis 45 ja 15. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Ferracci *vs*. komisjon (T-219/13, EU:T:2016:485) punktis 48, et vaidlusalune otsus loob nii oma esimeses osas kui ka teises ja kolmandas osas õiguslikke tagajärgi puhtalt automaatselt vaid liidu õiguse alusel ja ilma et kohaldataks muid vahenorme. Nagu kohtujurist sisuliselt märkis oma ettepaneku punktis 52, ei ole selle kaalutluse puhul, millele ei ole komisjon käesolevates apellatsioonkaebustes vastu vaielnud, rikutud ühtki õigusnormi.

55 Seega leidis Üldkohus õigesti, et vaidlusalune otsus puudutab otseselt P. Ferraccit ja Scuola Elementare Maria Montessorit. Järelikult tuleb komisjoni apellatsioonkaebuste ainsa väite teine osa tagasi lükata.

Kolmas väiteosa

Poolte argumendid

56 Komisjon väidab, et Üldkohus rikkus õigusnormi, jõudes seisukohale, et riigisisesed aktid, millega rakendatakse vaidlusaluse otsuse esemeks olevaid meetmeid, ei kujuta endast P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori suhtes rakendusmeetmeid. Sellega seoses lükkas Üldkohus ekslikult tagasi komisjoni argumendi, mille kohaselt P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori oleksid võinud nõuda, et nende suhtes kohaldataks nende konkurentidele mõeldud maksusoodustust, ning esitada haldusasutuse keeldumise peale kaebuse liikmesriigi kohtule, vaidlustades sel juhul vaidlusaluse otsuse kehtivuse. Üldkohtu lähenemine ei ole komisjoni arvates kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga alates 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsusest Telefónica *vs.* komisjon (C-274/12 P, EU:C:2013:852).

57 Scuola Elementare Maria Montessori vaidleb nendele argumentidele vastu.

Euroopa Kohtu hinnang

58 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmandas lauseosas kasutatud väljendi „mis ei [vaja] rakendusmeetmeid“ tõlgendamisel tuleb lähtuda selle sätte eesmärgist, mis nähtuvalt sätte kujunemisloost seisneb sellise olukorra vältimises, kus isik peab käituma õigusvastaselt, et saada seejärel võimalus kohtusse pöörduda. Kui aga halduse üldakt mõjutab otseselt füüsilise või juriidilise isiku õiguslikku olukorda, vajamata selleks rakendusmeetmeid, võib isik jääda tõhusast kohtulikust kaitsest ilma, kui tal puudub võimalus esitada hagi liidu kohtule, et vaidlustada halduse üldakti õiguspärasus. Nimelt võib rakendusmeetmete puudumise korral füüsiline või juriidiline isik, ehkki asjaomane akt puudutab teda otseselt, saavutada akti kohtuliku kontrollimise alles siis, kui ta on rikkunud akti sätteid ja viitab nende õigusvastasusele tema suhtes liikmesriigi kohtus algatatud menetlustes (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Telefónica *vs.* komisjon, C-274/12 P, EU:C:2013:852, punkt 27, ning 13. märtsi 2018. aasta kohtuotsus European Union Copper Task Force *vs.* komisjon, C-384/16 P, EU:C:2018:176, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

59 Seevastu juhul, kui halduse üldakt vajab rakendusmeetmeid, on liidu õiguskorra nõuete järgimise kohtulik kontroll tagatud sõltumata küsimusest, kas need meetmed kehtestab liit või liikmesriigid. Füüsilised või juriidilised isikud, kes ei saa ELTL artikli 263 neljandas lõigus ette nähtud vastuvõetavuse tingimustest tulenevalt vaidlustada otse liidu kohtus liidu halduse üldakti, on nende suhtes nimetatud akti kohaldamise eest kaitstud võimalusega vaidlustada selle akti rakendusmeetmed (19. detsembri 2013. aasta Telefónica *vs.* komisjon, C-274/12 P, EU:C:2013:852, punkt 28, ning 13. märtsi 2018. aasta kohtuotsus European Union Copper Task Force *vs.* komisjon, C-384/16 P, EU:C:2018:176, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

60 Kui sellise akti rakendamine kuulub liidu institutsioonide, organite või asutuste pädevusse, võivad füüsilised või juriidilised isikud esitada ELTL artikli 263 neljandas lõigus sätestatud tingimustel nende rakendusaktide peale hagi otse liidu kohtutele ning võivad hagi põhjendamisel viidata asjaomase alusakti õigusvastasusele, tuginedes ELTL artiklile 277. Kui sellise akti rakendamine kuulub liikmesriikide pädevusse, võivad isikud viidata asjaomase alusakti kehtetusele liikmesriikide kohtutes ning paluda viimastel pöörduda ELTL artikli 267 alusel Euroopa Kohtu poole eelotsuse küsimustega (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Telefónica *vs.* komisjon, C-274/12 P, EU:C:2013:852, punkt 29, ning 13. märtsi 2018. aasta kohtuotsus European Union Copper Task Force *vs.* komisjon, C-384/16 P, EU:C:2018:176, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Lisaks on Euroopa Kohus korduvalt otsustanud, et selleks, et hinnata, kas halduse üldakt vajab rakendusmeetmeid, tuleb lähtuda sellise isiku olukorrast, kes tugineb õigusele esitada hagi ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda lauseosa alusel. Seega ei ole oluline, kas kõnealune akt vajab rakendusmeetmeid teiste õigussubjektide suhtes. Lisaks tuleb selle hinnangu andmisel juhinduda

eranditult hagi esemest (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Telefónica *vs*. komisjon, C-274/12 P, EU:C:2013:852, punktid 30 ja 31; 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Stichting Woonpunkt jt *vs*. komisjon, C-132/12 P, EU:C:2014:100, punktid 50 ja 51, ning 13. märtsi 2018. aasta kohtuotsus European Union Copper Task Force *vs*. komisjon, C-384/16 P, EU:C:2018:176, punktid 38 ja 39 ning seal viidatud kohtupraktika).

62 Käesolevas asjas tuleb tõdeda, et mis puudutab P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori hagiavaldustes esitatud nõuet tühistada vaidlusaluse otsuse esimene osa, siis nagu kohtujurist märkis oma ettepaneku punktis 69, nende õiguslike tagajärgede realiseerumiseks – mis kaasnesid otsusega mitte anda korraldust tagasi nõuda õigusvastaseks ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi, mis on otsuse esimese osa ese – ei ole vaja ühtegi rakendusmeedet, mis võiks olla kohtuliku kontrolli ese liidu või liikmesriikide kohtutes. Seega jõudis Üldkohus õigesti järeldusele, et nimetatud osa ei vaja ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda lauseosa tähenduses rakendusmeetmeid P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori suhtes. Komisjon ei esita selle järelduse ümberlükkamiseks ka ühtegi konkreetset argumenti.

63 Mis puudutab vaidlusaluse otsuse teist ja kolmandat osa, milles komisjon leidis, et TUIRi artikli 149 lõige 4 ning IMU süsteemis ette nähtud maksuvabastus ei kujuta endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, siis on kohane meenutada, et Euroopa Kohus on tõepoolest korduvalt otsustanud, et abikavast abi saajate suhtes kujutavad liikmesriigi õigusnormid, millega see kava kehtestatakse, ning neid õigusnorme ellu viivad aktid, nagu maksuteade, endast rakendusmeetmeid, mida vajab otsus, millega kava tunnistatakse siseturuga kokkusobimatuks või sama kava tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks tingimusel, et järgitakse asjaomase liikmesriigi võetud kohustusi (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Telefónica *vs*. komisjon, C-274/12 P, EU:C:2013:852, punktid 35 ja 36; 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Stichting Woonpunt jt *vs*. komisjon, C-132/12 P, EU:C:2014:100, punktid 52 ja 53, ning 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Stichting Woonlinie jt *vs*. komisjon, C-133/12 P, EU:C:2014:105, punktid 39 ja 40).

64 Viidatud kohtupraktika on seletatav asjaoluga, et abikavast abi saaja võib juhul, kui ta vastab tingimustele, mis on riigisiseses õiguses abikõlblikuks olemiseks ette nähtud, nõuda liikmesriigi ametivõimudelt, et talle antaks sellist abi, nagu ta oleks saanud tingimusteta otsusega, mille alusel tunnistatakse see kava siseturuga kokkusobivaks, ning vaidlustada akt, millega keeldutakse rahuldamast seda nõuet, liikmesriigi kohtus – tuginedes komisjoni selle otsuse kehtetusele, millega kõnealune kava tunnistatakse siseturuga kokkusobimatuks või siseturuga kokkusobivaks tingimusel, et järgitakse asjaomase liikmesriigi võetud kohustusi – eesmärgiga, et liikmesriigi kohus küsiks Euroopa Kohtult eelotsusetaotluse alusel, kas see otsus on kehtiv (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Telefónica *vs*. komisjon, C-274/12 P, EU:C:2013:852, punktid 36 ja 59, ning 15. jaanuari 2015. aasta kohtumäärus Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ja Telefónica *vs*. komisjon, C-587/13 P ja C-588/13 P, ei avaldata, EU:C:2015:18, punktid 49 ja 65).

65 Kõnealune kohtupraktika ei ole siiski ülekantav olukorrale, milles on sellisest liikmesriigi meetmest abisaajate konkurendid – nagu P. Ferracci ja Scuola Elementare Maria Montessori –, mille puhul tuvastati, et tegemist ei ole riigiabiga ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Sellise konkurendi olukord erineb samas kohtupraktikas kõne all olevate abisaajate olukorrast, kuna see konkurent ei vasta riigisisese meetmega ette nähtud tingimustele, selleks et olla viidatud abi kõlbulik.

66 Neil asjaoludel, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 71, on kunstlik kohustada kõnealust konkurenti nõudma liikmesriigi ametivõimult talle selle abi andmist ning vaidlustada akt, millega jäeti see nõue rahuldamata, liikmesriigi kohtus, selleks et viimane saaks Euroopa Kohtult küsida, kas meedet puudutav komisjoni otsus on kehtiv.

67 Järelikult otsustas Üldkohus õigesti, et vaidlusalune otsus ei vaja ei oma esimeses osas ega ka teises ja kolmandas osas Scuola Elementare Maria Montessori ja P. Ferracci suhtes rakendusmeetmeid.

68 Seega tuleb komisjoni apellatsioonkaebuste ainsa väite kolmas osa tagasi lükata ning järelikult jätta need apellatsioonkaebused täies ulatuses rahuldamata.

Scuola Elementare Maria Montessori apellatsioonkaebus kohtuasjas C-622/16 P

Esimene väide

Poolte argumendid

69 Scuola Elementare Maria Montessori esimene väide, millega viimane heidab Üldkohtule ette, et see kohus tunnistas vaidlusaluse otsuse esimese osa kehtivaks, koosneb neljast osast. Esimeses väiteosas leiab Scuola Elementare Maria Montessori, et Üldkohus rikkus ELTL artiklit 108, määruse nr 659/1999 artikli 14 lõiget 1 ja ELL artikli 4 lõiget 3, kuna nõustus sellega, et komisjonil oli õigus jõuda järeldusele, et õigusvastase abi tagasinõudmine oli täielikult võimatu mitte üksnes abi tagasinõudmise korralduse täitmise tasandil, vaid juba alates ametliku uurimismenetluse staadiumist. Täielik võimatus õigusvastane abi tagasi nõuda ei kujuta endast õiguse üldpõhimõtet määruse nr 659/1999 artikli 14 lõike 1 teise lause tähenduses.

70 Teises ja kolmandas väiteosas kinnitab Scuola Elementare Maria Montessori, et Üldkohus tõlgendas mõistet „täielik võimatus“ valesti, otsustades, et vaidlusaluse otsuse esimene osa on kehtiv, kuna järelduseni, et täielikult võimatu on kõnealune õigusvastane abi tagasi nõuda, jõudis komisjon pelgalt asjaolu põhjal, et abi tagasinõudmiseks vajalikku teavet on võimatu saada Itaalia maa- ja maksuameti andmebaasidest. Selline asjaolu kujutab endast puhtalt riigisisest keerukust, mis ei luba Euroopa Kohtu praktika alusel järeldada, et kõnealuse abi tagasinõudmine on täiesti võimatu.

71 Lisaks eiras Üldkohus tõendamiskoormise jaotust, lükates tagasi Scuola Elementare Maria Montessori argumendid alternatiivsete võimaluste kohta, mis oleksid võimaldanud kõnealuse abi tagasi nõuda. Scuola Elementare Maria Montessori on seisukohal, et tema ülesanne ei olnud tõendada selle abi tagasinõudmise võimalikkust, vaid Itaalia Vabariik pidi komisjoniga lojaalset koostööd tegema, näidates ära alternatiivsed viisid, mis võimaldavad abi kas või osaliselt tagasi nõuda.

72 Neljandas väiteosas heidab Scuola Elementare Maria Montessori Üldkohtule ette tõendite moonutamist, kuna kohus otsustas, et võimatu on saada abi tagasinõudmiseks vajalikku teavet Itaalia maa- ja maksuameti andmebaasidest.

73 Komisjon, keda toetab Itaalia Vabariik, väidab esimesele väiteosale vastu, et vaidlusaluses otsuses tagasinõudmise korralduse puudumine on kooskõlas määruse nr 659/1999 artikli 14 lõikega 1, mis keelab komisjonil anda korraldust tagasi nõuda õigusvastane abi, kui tagasinõudmine on vastuolus liidu õiguse üldpõhimõttega. Lähtudes õiguse üldpõhimõttest, mille kohaselt „keegi ei ole kohustatud tegema võimatut“, ei saa komisjon kehtestada kohustust, mida objektiivselt ja täielikult on võimatu täita.

74 Teise ja kolmanda väiteosa kohta leiab komisjon, et õigusvastase abi tagasinõudmise täielik võimatus võib olla tingitud ka asjaomastest riigisisestest õigusnormidest. Argumendid alternatiivsete meetodite kohta, mis oleksid võimaldanud kõnealuse abi tagasi nõuda, seavad kahtluse alla faktilised hinnangud, mida ei saa apellatsiooni korras vaidlustada. Selliste meetodite olemasolu tõendamise koormis lasub üldpõhimõtetest tulenevalt Scuola Elementare Maria Montessoril, kes nende meetodite olemasolule tugines.

75 Neljandas väiteosas on tõendite moonutamist puudutav argument vastuvõetamatu ja igal juhul põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

76 Apellatsioonkaebuse esimese väite esimese osa puhul tuleb märkida, et määruse nr 659/1999 artikli 14 lõike 1 esimeses lauses on sätestatud, et kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada.

77 Selles osas selgub väljakujunenud kohtupraktikast, et õigusvastase abi tagasinõudmise korralduse andmine on abi õigusvastasuse tuvastamise loogiline ja normaalne tagajärg. Korralduse peamine eesmärk on nimelt kõrvaldada konkurentsimoonutus, mille on põhjustanud õigusvastasest abist tingitud konkurentsieelis (vt selle kohta 15. detsembri 2005. aasta kohtuotsus Unicredito Italiano, C-148/04, EU:C:2005:774, punkt 113 ja seal viidatud kohtupraktika; 1. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Electrabel ja Dunamenti Erőmű *vs*. komisjon, C-357/14 P, EU:C:2015:642, punkt 111 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Aer Lingus ja Ryanair Designated Activity, C-164/15 P ja C-165/15 P, EU:C:2016:990, punkt 116).

78 Siiski ei nõua komisjon määruse nr 659/1999 artikli 14 lõike 1 teise lause kohaselt abi tagasi, kui ta läheks seda tehes liidu õiguse üldpõhimõttega vastuollu.

79 Nagu kohtujurist märkis oma ettepaneku punktides 107 ja 110, kuulub põhimõte, et „keegi ei ole kohustatud tegema võimatut“, liidu õiguse üldpõhimõtete hulka (vt selle kohta 3. märtsi 2016. aasta kohtuotsus Daimler, C-179/15, EU:C:2016:134, punkt 42).

80 Kuigi Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et ainus väide, mille liikmesriik saab enda kaitseks esitada kohustuste rikkumise hagi vastu, mille komisjon on esitanud ELTL artikli 108 lõike 2 alusel, on see, et täielikult võimatu on nõuetekohaselt täita selle institutsiooni otsust, millega on antud korraldus kõnealune abi tagasi nõuda (vt selle kohta 15. jaanuari 1986. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Belgia, 52/84, EU:C:1986:3, punkt 14; 1. juuni 2006. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Itaalia, C-207/05, ei avaldata, EU:C:2006:366, punkt 45, ning 9. novembri 2017. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Kreeka, C-481/16, ei avaldata, EU:C:2017:845, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika), hõlmab see kohtupraktika siiski üksnes väiteid, mille liikmesriik võib enda kaitseks esitada komisjoni korralduse vastu nõuda abi tagasi, mitte aga küsimust, kas kõnealuse abi tagasinõudmise täielikku võimatust on võimalik tuvastada juba ametliku uurimismenetluse staadiumis või mitte.

81 Lisaks ja eelkõige lähevad Scuola Elementare Maria Montessori argumendid, mille kohaselt saab õigusvastase abi tagasinõudmise täielikku võimatust tuvastada alles pärast abi tagasinõudmise korralduse andmist, vastuollu määruse nr 659/1999 artikli 14 lõike 1 teise lause sõnastuse enesega, millest tuleneb, et komisjon ei anna abi tagasinõudmise korraldust, kui see läheb vastuollu liidu õiguse üldpõhimõttega.

82 Selles osas on Euroopa Kohus juba otsustanud, et komisjon ei saa anda niisugust abi tagasinõudmise korraldust – vastasel korral on see kehtetu –, mille täitmine on alates selle andmisest objektiivselt ja täielikult võimatu (vt selle kohta 17. juuni 1999. aasta kohtuotsus Belgia *vs*. komisjon, C-75/97, EU:C:1999:311, punkt 86).

83 Kuna Scuola Elementare Maria Montessori tugineb oma apellatsioonkaebuse esimese väite esimeses osas ka lojaalse koostöö põhimõttele, siis tuleb märkida, et ELL artikli 4 lõike 3 alusel kehtib see põhimõte kogu menetluse vältel, mille käigus meedet analüüsitakse riigiabi käsitlevate liidu õigusnormide alusel (vt selle kohta 15. novembri 2011. aasta kohtuotsus komisjon ja Hispaania *vs*. Government of Gibraltar ja Ühendkuningriik, C-106/09 P ja C-107/09 P, EU:C:2011:732, punkt 147 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Club Hotel Loutraki jt *vs*. komisjon, C-131/15 P, EU:C:2016:989, punkt 34).

84 Seega juhul, kui asjaomane liikmesriik väidab – nagu käesolevas asjas – alates ametliku uurimismenetluse staadiumist, et abi tagasi nõuda on täielikult võimatu, kohustab lojaalse koostöö põhimõte kõnealust liikmesriiki sellest staadiumist alates esitama komisjonile hinnangu andmiseks kaalutlused, millel see väide põhineb, ning paneb komisjonile kohustuse üksikasjalikult neid kaalutlusi analüüsida. Järelikult ei tulene erinevalt Scuola Elementare Maria Montessori väidetust sellest põhimõttest komisjonile kohustust lisada abi tagasinõudmise korraldus igale otsusele, millega tunnistatakse abi õigusvastaseks ja ühisturuga kokkusobimatuks, vaid see kohustab komisjoni arvesse võtma argumente, mille on talle esitanud asjaomane liikmesriik seoses asjaoluga, et abi tagasinõudmine on täielikult võimatu.

85 Seega tuleb apellatsioonkaebuse esimese väite esimene osa tagasi lükata.

86 Neljanda väiteosa kohta tuleb märkida, et apellant peab ELTL artikli 256, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimese lõigu ning Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punkti d kohaselt osutama täpselt tõenditele, mida Üldkohus on moonutanud, ning tooma välja hindamisvead, mis tema arvates on selle moonutamise põhjustanud. Lisaks ilmneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et moonutamine peab toimikumaterjale arvestades olema ilmne, ilma et oleks vajalik fakte ja tõendeid uuesti hinnata (vt selle kohta 9. juuni 2011. aasta kohtuotsus Comitato „Venezia vuole vivere“ jt *vs.* komisjon, C-71/09 P, C-73/09 P ja C-76/09 P, EU:C:2011:368, punktid 152 ja 153, ning 8. märtsi 2016. aasta kohtuotsus Kreeka *vs.* komisjon, C-431/14 P, EU:C:2016:145, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

87 Käesoleval juhul tugineb Scuola Elementare Maria Montessori neljandas väiteosas üksnes komisjoni 17. septembri 2015. aasta vastusele, mille viimane andis menetlust korraldava meetme raames Üldkohtu esitatud küsimusele ja millele viidatakse 15. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) punktis 100 ning milles komisjon kirjeldas maksuandmebaase reguleerivaid Itaalia õigusakte.

88 Esiteks tuleb tõdeda, et Scuola Elementare Maria Montessori ei vaidle üldse vastu selle tõendi materiaalõigusliku sisu esitamisele kõnealuse kohtuotsuse punktides 101 ja 102, vaid seab üksnes kahtluse alla selle tõendi alusel Üldkohtu antud hinnangu. Teiseks ei tõenda Scuola Elementare Maria Montessori, mil viisil on ilmselgelt ekslik Üldkohtu hinnang, mille kohaselt Itaalia maksuandmebaasid ei võimalda tagasiulatuvalt kindlaks teha, millist liiki tegevusega tegelesid ICIst vabastatud üksused oma kinnisasjal, ega välja arvutada õigusvastaselt saadud maksuvabastuse summat.

89 Järelikult ei ole apellatsioonkaebuse esimese väite neljas osa tulemuslik.

90 Seoses teise ja kolmanda väiteosaga, mida tuleb analüüsida koos, on asjakohane meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast liikmesriigi kohustuste rikkumise hagide kohta, mis on esitatud õigusvastase abi tagasinõudmise otsuse rikkumise tõttu, selgub, et liikmesriik, kellel tekivad raskused, mida ta ette ei näinud ega saanud ette näha, või kes saab teada tagajärgedest, mille komisjon oli jätnud tähelepanuta, peab jätma need probleemid viimase hinnata, tehes ettepanekud kõnealuse otsuse kohaseks muutmiseks. Sellisel juhul peavad liikmesriik ja komisjon lojaalse koostöö põhimõtte alusel tegema raskuste ületamiseks heas usus koostööd, järgides rangelt EL toimimise lepingu sätteid, eelkõige neid, mis puudutavad riigiabi (vt selle kohta 2. juuli 2002. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania, C-499/99, EU:C:2002:408, punkt 24, ning 22. detsembri 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, C-304/09, EU:C:2010:812, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

91 Siiski ei ole täitmise täieliku võimatuse tingimus täidetud, kui kostjaks olev liikmesriik ainult teavitab komisjoni kõnealuse otsuse elluviimisel esinevatest õiguslikest, poliitilistest või praktilistest sisemistest raskustest, mis on tingitud riigi ametivõimude tegevusest või tegevusetusest, ilma et ta reaalselt võtaks meetmeid asjaomastelt ettevõtjatelt abi tagasinõudmiseks ning pakkumata komisjonile välja otsuse elluviimise alternatiivseid viise, mis võimaldaksid raskused ületada (vt selle kohta 13. novembri

2008. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Prantsusmaa, C-214/07, EU:C:2008:619, punkt 50, ning 12. veebruari 2015. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Prantsusmaa, C-37/14, ei avaldata, EU:C:2015:90, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika).

92 Kõnealune kohtupraktika on *mutatis mutandis* kohaldatav ametlikus uurimismenetluses hinnangu andmisele selle kohta, kas õigusvastase abi tagasinõudmine on täielikult võimatu. Nii peab liikmesriik, kellel tekivad selles menetlusstaadiumis raskused kõnealuse abi tagasinõudmisega, jätma need raskused komisjoni hinnata ning tegema selle institutsiooniga raskuste ületamiseks lojaalset koostööd, muu hulgas pakkuma komisjonile alternatiivseid meetodeid, mis võimaldavad abi kas või osaliselt tagasi nõuda. Igal juhul peab komisjon üksikasjalikult analüüsima esile tõstetud raskusi ja välja pakutud alternatiivseid meetodeid abi tagasinõudmiseks. Üksnes siis, kui komisjon tuvastab vastava üksikasjaliku analüüsi tulemusel, et puuduvad alternatiivsed meetodid asjaomase õigusvastase abi kas või osaliselt tagasi nõudmiseks, on võimalik järeldada, et abi tagasinõudmine on objektiivselt ja täielikult võimatu.

93 Käesoleval juhul selgub Üldkohtu 15. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Scuola Elementare Maria Montessori *vs*. komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) punktidest 76 ja 85, et komisjon piirdus vaidlusaluse otsuse esimeses osas vaid järeldusega, et kõnealuse õigusvastase abi tagasinõudmise täielik võimatus on tingitud pelgast asjaolust, et abi tagasinõudmiseks vajalikku teavet oli Itaalia maa- ja maksuameti andmebaasidest võimatu saada, jättes analüüsimata, kas abi kas või osaliseks tagasinõudmiseks võib esineda alternatiivseid viise.

94 Jättes vaidlusaluse otsuse selles osas jõusse, rikkus Üldkohus õigusnormi.

95 Nagu kohtujurist märkis oma ettepaneku punktides 116 ja 117, tuleb asjaolu, et kõnealuse õigusvastase abi tagasinõudmiseks vajalikke andmeid ei ole võimalik saada Itaalia maa- ja maksuameti andmebaasidest, lugeda põhjustatuks sisemistest raskustest, mis on omistatavad liikmesriigi ametivõimude tegevusele või tegevusetusele. Käesoleva kohtuotsuse punktis 91 viidatud Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei piisa sellistest sisemistest raskustest, et järeldada, et abi tagasinõudmine on täielikult võimatu.

96 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 90–92, võib õigusvastase abi tagasinõudmise lugeda objektiivselt ja täielikult võimatuks üksnes siis, kui komisjon tuvastab üksikasjaliku analüüsi tulemusel, et täidetud on kaks kumulatiivset tingimust, nimelt esiteks on asjaomase liikmesriigi viidatud raskused reaalsed ning teiseks puuduvad abi tagasinõudmise alternatiivsed viisid. Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 93, nõustus Üldkohus vaidlusaluse otsuse esimese osaga, olenemata asjaolust, et komisjon jättis selles otsuses läbi viimata üksikasjaliku analüüsi, selleks et kontrollida, kas neist tingimustest teine on täidetud.

97 Õigusnormi rikkumine, mis leidis nimelt aset Üldkohtu 15. septembri 2016. aasta otsuses Scuola Elementare Maria Montessori *vs*. komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484), kattub rikkumisega, mille Üldkohus samuti toime pani, kui ta lükkas nimetatud kohtuotsuse punktides 86 ja 104–110 Scuola Elementare Maria Montessori argumendi, mille kohaselt oleks komisjon pidanud analüüsima alternatiivseid meetodeid, mis võimaldavad kõnealuse abi kas või osaliselt sisse nõuda, tagasi põhjusel, et Scuola Elementare Maria Montessori ei suutnud tõendada nende olemasolu.

98 Kuna määruse nr 659/1999 artikli 14 lõikega 1 kohustatakse komisjoni üldjuhul andma õigusvastase abi tagasinõudmise korraldus ning lubatakse tal see andmata jätta vaid erandjuhul, siis lasus komisjonil kohustus vaidlusaluses otsuses näidata, et korralduse andmata jätmist lubavad tingimused olid täidetud, mitte aga Scuola Elementare Maria Montessoril Üldkohtus tõendada, et kõnealuse abi kas või osalist tagasinõudmist võimaldavad alternatiivsed meetodid on olemas. Neil asjaoludel ei võinud Üldkohus piirduda tuvastamisega, et Scuola Elementare Maria Montessori ei suutnud Üldkohtus tõendada selliste alternatiivsete viiside olemasolu.

99 Järelikult tuleb nõustuda apellatsioonkaebuse esimese väite teise ja kolmanda osaga ning lükata väide ülejäänud osas tagasi.

Teine väide

Poolte argumendid

100 Scuola Elementare Maria Montessori väidab, et Üldkohus rikkus õigusnormi, otsustades, et vaidlusaluse otsuse kolmanda osa esemeks olev IMU vabastus ei kujutanud endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses põhjusel, et seda maksuvabastust ei kohaldatud majandustegevuse puhul. Sellega seoses kinnitab Scuola Elementare Maria Montessori, et Üldkohus jättis tähelepanuta Euroopa Kohtu praktika, lükates tagasi tema argumendi maksuvabastusega hõlmatud tegevuse tasulisuse kohta põhjendusega, et nimetatud maksuvabastust kohaldatakse vaid tasuta või sümboolse tasu eest toimuvale õppetegevusele. Määratledes „sümboolsena“ summa, mis katab teenuse tegelikust kulust murdosa, võimaldavad Itaalia õigusnormid anda kõnealuse maksuvabastuse ettevõtjatele, kes rahastavad oma osutatavad haridusteenused peamiselt tasu arvel, mis nad saavad õpilastelt või nende vanematelt.

101 Lisaks kritiseerib Scuola Elementare Maria Montessori Üldkohtu seisukohta, et seda, et IMU vabastust ei kohaldata majandustegevusele, kinnitab ka asjaolu, et kõnealune maksuvabastus hõlmab vaid tegevust, mis oma laadilt ei konkureeri teiste kasumit taotlevate ettevõtjate tegevusega. See asjaolu on nimelt asjakohatu õppetegevuse puhul, kuna viimane konkureerib oma laadi tõttu teiste turul tegutsevate ettevõtjatega.

102 Komisjon ja Itaalia Vabariik vaidlevad nendele argumentidele vastu.

Euroopa Kohtu hinnang

103 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et liidu konkurentsiõigus ja eelkõige ELTL artikli 107 lõikes 1 sätestatud keeld on suunatud ettevõtjate tegevusele. Selles kontekstis hõlmab mõiste „ettevõtja“ majandustegevusega tegelevat mis tahes üksust, olenemata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist (vt selle kohta 10. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus Cassa di Risparmio di Firenze jt, C-222/04, EU:C:2006:8, punkt 107, ning 27. juuni 2017. aasta kohtuotsus Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punktid 39 ja 41 ning seal viidatud kohtupraktika).

104 Majandustegevuse all tuleb mõista mis tahes tegevust, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises teataval turul, see tähendab teenused, mida tavaliselt osutatakse tasu eest. Tasulisuse põhitunnus seisneb asjaolus, et tasu on majanduslik vastusooritus osutatud teenuse eest (vt selle kohta 11. septembri 2007. aasta kohtuotsus Schwarz ja Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, punktid 37 ja 38, ning 27. juuni 2017. aasta kohtuotsus Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punktid 45 ja 47).

105 Mis puudutab õppetegevust, siis on Euroopa Kohus juba otsustanud, et õppetöö, mida pakub haridusasutus, mida rahastatakse peamiselt eravahenditest, mis ei pärine teenuseosutajalt endalt, on teenus, kuna selliste asutuste eesmärk ongi pakkuda tasu eest teenust (27. juuni 2017. aasta kohtuotsus Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

106 Käesoleval juhul tuvastas Üldkohus 15. septembri 2016. aasta otsuse Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) punktides 136 ja 140, et IMU vabastust kohaldatakse vaid sellisele õppetegevusele, mis toimub tasuta või niisuguse sümboolse summa eest, mis katab vaid osa teenuse tegelikest kuludest, kusjuures sellel osal puudub seos nende kuludega.

107 Sellega seoses tuleb tõdeda, et mis puudutab liikmesriigi õiguse tõlgendamist Üldkohtu poolt, siis apellatsioonimenetluses on Euroopa Kohus pädev üksnes kontrollima, kas liikmesriigi õigust on moonutatud, mis peab selgelt ilmnema toimikumaterjalidest (21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, EU:C:2016:971, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

108 Kuna Scuola Elementare Maria Montessori ei tugine aga õiguse moonutamisele, tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata kõigepealt tema argument, et Itaalia õigusnormid võimaldavad IMUst vabastada õppetegevuse, mida peamiselt rahastavad õpilased või nende vanemad.

109 Mis puudutab Scuola Elementare Maria Montessori argumenti, et Üldkohus on jätnud tähelepanuta käesoleva kohtuotsuse punktides 103–105 viidatud Euroopa Kohtu praktika, siis tuleb tõdeda, et kuna Üldkohus – nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 142–144 – tuvastas kõnealuse riigisisese õiguse tõlgendamisel, et IMUst vabastatakse vaid õppetegevus, mis toimub tasuta või niisuguse sümboolse summa tasumise eest, millel puudub seos nimetatud teenuse kuludega, siis võis Üldkohus õigusnormi rikkumata tagasi lükata Scuola Elementare Maria Montessori etteheite, mis puudutab asjaolu, et kõnealune maksuvabastus kehtib õppetegevuse puhul, mis toimub tasu eest.

110 Kuna Scuola Elementare Maria Montessori kritiseerib Üldkohut ka viimase seisukoha tõttu, mille kohaselt seda, et IMU vabastust ei kohaldata majandustegevusele, kinnitab ka asjaolu, et nimetatud maksuvabastus hõlmab vaid tegevust, mis oma laadilt ei konkureeri teiste kasumit taotlevate ettevõtjate tegevusega, siis tuleb tema argumendid tagasi lükata tulemusetuse tõttu, kuna need puudutavad täiendavat põhjendust.

111 Seega tuleb apellatsioonkaebuse teine väide tagasi lükata.

112 Kuna kohus siiski nõustub apellatsioonkaebuse esimene väite teise ja kolmanda osaga, siis tuleb 15. septembri 2016. aasta kohtuotsus Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) tühistada osas, milles Üldkohus otsustas jätta jõusse vaidlusaluse otsuse esimese osa, ning ülejäänud osas tuleb käesolev apellatsioonkaebus jätta rahuldamata.

Hagiavaldus Üldkohtus kohtuasjas T-220/13

113 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu teise lause kohaselt võib Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse tühistamise korral teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab.

114 Käesoleval juhul on see nii.

115 Sellega seoses piisab, kui märkida, et nagu Scuola Elementare Maria Montessori sisuliselt leiab oma hagiavalduse esimeses väites, on vaidlusaluse otsuse esimeses osas käesoleva kohtuotsuse punktides 90–99 viidatud põhjendustel rikutud õigusnormi, kuna komisjon tuvastas, et ICI alusel antud õigusvastast abi on täielikult võimatu tagasi nõuda, ilma et üksikasjalikult oleks analüüsitud kõiki tingimusi, mis on Euroopa Kohtu praktika alusel sellisele järeldusele jõudmiseks nõutavad.

116 Järelikult tuleb Scuola Elementare Maria Montessori hagiavalduse esimese väitega nõustuda ning vaidlusalune otsus selles ulatuses tühistada.

Kohtukulud

117 Kodukorra artikli 184 lõikes 2 on sätestatud, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu või kui see on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotamise. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

118 Kodukorra artikli 138 lõikes 3, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on lisaks ette nähtud, et kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Kui kohtuasja asjaolud seda õigustavad, võib Euroopa Kohus siiski otsustada, et lisaks enda kohtukulude kandmisele mõistetakse poolelt välja ka osa teise poole kohtukuludest.

119 Lõpuks tuleneb kodukorra artikli 140 lõikest 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, et menetlusse astunud liikmesriigid ja institutsioonid kannavad ise oma kohtukulud.

120 Võttes arvesse juhtumi asjaolusid, tuleb käesoleval juhul seoses apellatsioonimenetlusega kohtuasjas C-622/16 P otsustada, et Scuola Elementare Maria Montessori kohtukuludest pool tuleb jätta tema kanda ning lisaks sellele, et komisjoni kohtukulud tuleb jätta tema enda kanda, tuleb komisjonilt välja mõista pool Scuola Elementare Maria Montessori kohtukuludest. Mis puudutab hagimenetlust Üldkohtus kohtuasjas T-220/13, siis arvestades asjaolu, et Scuola Elementare Maria Montessori esitatud väidetest nõustuti vaid esimesega, tuleb kaks kolmandikku Scuola Elementare Maria Montessori kohtukuludest jätta tema enda kanda ja mõista temalt välja kaks kolmandikku komisjoni kohtukuludest ning komisjonilt mõista välja üks kolmandik Scuola Elementare Maria Montessori kohtukuludest ja jätta üks kolmandik komisjoni kohtukuludest tema enda kanda.

121 Mis puudutab apellatsioonimenetlust kohtuasjas C-623/16 P, siis kuna Scuola Elementare Maria Montessori on nõudnud kohtukulude väljamõistmist komisjonilt ning viimane on kohtuvaidluse kaotanud, siis tuleb kohtukulud komisjonilt välja mõista.

122 Mis puudutab apellatsioonimenetlust kohtuasjas C-624/16 P, siis kuna P. Ferracci ei ole nõudnud kohtukulude väljamõistmist komisjonilt ning viimane on kohtuvaidluse kaotanud, siis tuleb komisjoni kohtukulud jätta tema enda kanda.

123 Itaalia Vabariik kannab oma kohtukulud kohtuasjades C-622/16 P – C-624/16 P ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 15. septembri 2016. aasta kohtuotsus Scuola Elementare Maria Montessori *vs.* komisjon (T-220/13, ei avaldata, EU:T:2016:484) osas, milles jäeti rahuldamata Scuola Elementare Maria Montessori Srl-i hagi, millega paluti tühistada komisjoni 19. detsembri 2012. aasta otsus 2013/284/EL riigiabi SA.20829 (C 26/2010, ex NN 43/2010 (ex CP 71/2006)) kohta (seoses Itaalia rakendatud abikavaga, mis käsitleb mitteäriliste üksuste poolt eriotstarbel kasutatava kinnisvara vabastamist munitsipaalsest kinnisvaramaksust) osas, milles Euroopa Komisjon ei andnud korraldust tagasi nõuda õigusvastane abi, mis anti Imposta comunale sugli immobili (munitsipaalne kinnisvaramaks) vabastuse teel.**

2. **Jätta apellatsioonkaebus kohtuasjas C-622/16 P ülejäänud osas rahuldamata.**

3. Tühistada otsus 2013/284 osas, milles Euroopa Komisjon ei andnud korraldust tagasi nõuda õigusvastane abi, mis anti Imposta comunale sugli immobili (munitsipaalne kinnisvaramaks) vabastuse teel.

4. Jätta apellatsioonkaebused kohtuasjades C-623/16 P ja C-624/16 P rahuldamata.

5. Jätta Scuola Elementare Maria Montessori Srl-i kanda pool tema kohtukuludest apellatsioonimenetluses kohtuasjas C-622/16 P ning mõista temalt välja kaks kolmandikku Euroopa Komisjoni kohtukuludest ja jätta tema kanda tema kohtukulud hagimenetluses Euroopa Liidu Üldkohtus kohtuasjas T-220/13.

6. Jätta Euroopa Komisjoni kanda üks kolmandik tema kohtukuludest hagimenetluses Euroopa Liidu Üldkohtus kohtuasjas T-220/13 ja kõik tema kohtukulud apellatsioonimenetlustes kohtuasjades C-622/16 P–C-624/16 P ning mõista Euroopa Komisjonilt välja üks kolmandik Scuola Elementare Maria Montessori Srl-i kohtukuludest hagimenetluses Euroopa Liidu Üldkohtus kohtuasjas T-220/13, pool Scuola Elementare Maria Montessori Srl-i kohtukuludest apellatsioonimenetluses kohtuasjas C-622/16 P ja kõik Scuola Elementare Maria Montessori Srl-i kohtukulud kohtuasjas C-623/16 P.

7. Jätta Itaalia Vabariigi kohtukulud kohtuasjades C-622/16 P–C-624/16 P tema enda kanda.

Allkirjad